

Categorie **OUDEREN**

A MATTER OF INDIFFERENCE

Leonardo Dacchile, USA, 1974, 45', film, Nederlands ondertiteld.

Boeiende documentaire over de positie van bejaarden in zijn algemeenheid, met centraal in de film een interview met Maggie Kuhn, de oprichtster en leidster van de "grijze panter"-beweging in Amerika. "A Matter of Indifference" is een "strijdbare" film, die bejaarden bewust maakt van hun situatie en die een aantal mogelijkheden aangeeft om het isolement waarin veel ouderen zich bevinden te doorbreken.

Trefw.: ouderen/ouderdom

ACHTER EEN LACHEND GEZICHT

Ireen van Ditshuyzen, Nederland, 1996, 45 minuten, video.

Portret van vier ouderen met een depressieve aandoening. Twee van hen kwamen in een depressie terecht nadat de partner was overleden, van de andere twee is de oorzaak niet geheel duidelijk. Opmerkelijk is dat drie van de vier niet direct een depressieve indruk maken. Een van hen geeft ook toe dat ze zich vrolijker voordoet dan ze werkelijk is. Zij houdt voor de buitenwereld de schijn op, maar haar schoondochter merkte dat er iets fout ging toen het huis begon te vervuilen en haar schoonmoeder alleen nog maar op de bank lag te slapen. Een andere vrouw stopte met koken en leefde bijna vier maanden alleen op soep. Alle vier krijgen ze een bepaalde vorm van hulp, zoals medicijnen of dagopvang in een verzorgingstehuis. Een van hen wordt op een gegeven moment opgenomen op de geriatrie afdeling van een psychiatrisch centrum. Alle vier worstelen ze met hun depressiviteit, die voor een deel voortvloeit uit hun gevoelens van eenzaamheid en ouder worden. In deze film komen geen deskundigen voor en is alle aandacht gericht op de vier geportretteerden en enkele familieleden. Aan de hand van deze documentaire zijn een drietal voorlichtingsprogramma's gemaakt (A.voor ouderen en partners/familieleden, B.voor de thuiszorg en C.voor huisartsen) waarin de nadruk ligt op deskundigheidsbevordering over depressie bij ouderen.

Trefw.: depressie/ ouderen/ ouderenzorg/ eenzaamheid

AL WARM GEGETEN

Roel van de Ende, Nederland, 1986, 13 minuten, video.

In deze op video overgeschreven geluidsdiaserie gaat het vooral om de maaltijdvoorziening van ouderen, bijvoorbeeld eten in het bejaardencentrum of via 'Tafeltje dek je' en de rol die het gecoördineerd ouderenwerk daarin speelt. Aan de orde komen ook boodschappendiensten en bijvoorbeeld kooklessen voor alleenstaande mannen. Activiteiten die door het gecoördineerd ouderenwerk worden begeleid. Gemaakt in opdracht van de Stichting Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen. Andere films in dezelfde serie zijn: "Het schakelpunt" en "Wonen naar wens".

Trefw.: ouderen/ welzijnswerk

ALLEEN SAMEN WONEN

Rudy Elmans, Clazien Pulles en Willemien Visser, Nederland, 1990, 32 minuten, video.

"Alleen samen wonen" is een videoband over woonmogelijkheden voor ouderen en dan met name het wonen binnen gemeenschappelijke woonprojecten. In de film worden verschillende (gespeelde) situaties getoond rond ouderen die besluiten om met elkaar te gaan samenwonen zonder dat dit ten koste gaat van hun privacy. Zo is er een voorbeeld van een echtpaar dat kleiner wil gaan wonen, het liefst in een woongemeenschap voor 50-plussers. Drie oudere

vriendinnen besluiten samen een huis te kopen met voor ieder een eigen kamer, maar daarnaast ook gemeenschappelijke ruimten. Bekeken wordt wat dit financieel en juridisch allemaal voor consequenties heeft. Een groepje kaartvrienden komt op het idee om in een nieuwbouwwijk naast elkaar te gaan wonen en onderzoekt hiervoor de mogelijkheden bij een woningbouwvereniging. Het vierde voorbeeld betreft een vrouw van 75 met lichamelijke klachten die niet naar een bejaardenhuis wil, maar ook liever wordt opgenomen in een woongemeenschap. Gemaakt in opdracht van de Projektgroep Andere Woonvormen van *Ouderen (PAWO)*. Trefw.: *huisvesting/ ouderen*

ALS HANDEN SPREKEN

Kees van Hemert, Nederland, 1996, 56 minuten, video.

'Als handen spreken' is een film over seksualiteit en ouder worden. Negen mensen van tussen de 50 en de 70 jaar vertellen in deze film openhartig over hun behoefte aan intimiteit en seksualiteit. Bij de meesten is de frequentie duidelijk aan het afnemen, maar de behoefte aan seks is er nog steeds. Is het niet met elkaar, dan wel met jezelf. Zoals bij Herma (63), die al twintig jaar gescheiden is en die nu een 'relatie op afspraak' heeft met een oudere man, maar daarnaast ook kan genieten van zelfbevrediging. Marian (65) en Fen (66) vormen een lesbisch paar en wonen al twintig jaar samen. Ook bij hen is de seks wat aan het afnemen, maar de behoefte aan intimiteit - elkaar even aanhalen of strelen - lijkt daarentegen toe te nemen. Dat geldt ook voor Carol (64) en Wietske (54), die vertellen over het belang van 'handen' en elkaar betasten. Maar ze deinzen er ook niet voor terug om af en toe een pornofilm uit de videotheek te halen. Wim (59) en Andrea (60) zijn al heel lang bij elkaar. Ze houden van erotische massages, maar constateren ook dat de behoeftes wat minder zijn geworden, al blijft Wim zijn seksuele fantasieën houden. Andrea vertelt dat haar hartoperatie niet van invloed is geweest op het vrijen. Sjef (67) en Jan wonen ook al weer een paar jaar samen. Bij Sjef is er, ondanks dat hij de pensioengerechtigde leeftijd is gepasseerd, nog weinig veranderd op het gebied van de seksualiteit. Hij gaat nog steeds naar de sauna of naar clubs omdat hij houdt van stappen en, zoals hij het zelf omschrijft: 'omdat ik nog steeds wispelturig ben beneden de navel'.

Trefw.: *seksueel gedrag/ ouderen/ homoseksualiteit/ masturbatie/ intimiteit/ seksuele relaties*

ALS IK DAT GEWETEN HAD

Karel Schmeink, Nederland, 1984, 26 minuten, video.

In deze film vertellen vier jonge mensen over hun ervaringen in de bejaardenzorg, in het bijzonder het werken met demente bejaarden. Wat vinden ze er leuk aan, waarom doen ze het, hoe gaan ze om met bejaarden en hoe met ongewenste intimiteiten, hoe reageren ze op de dood? In een opeenvolging van close-ups vertelt ieder zijn of haar verhaal en met elkaar vormt dat een beeld van hoe jonge mensen het werken met (demente) bejaarden ervaren. Gemaakt in opdracht van de Stichting Opleiding Verzorgende en Dienstverlenende Beroepen.

Trefw.: *ouderenzorg/ verpleeghuizen/ psychogeriatric*

ALTIJD TE WEINIG

Karel Schmeink, Nederland, 1987, 15 minuten, video.

De ondertitel van deze korte videoproductie luidt: "Een verzorgend beroep, meer dan een keuze alleen". Centraal staan de hulpverlening in de gezinszorg en de bejaardenzorg. Enkele hulpvragers, een moeder met kind en enkele bejaarden, vertellen over hun verwachtingen ten aanzien van hulpverleners. Wat verwachten mensen van hen en wat voor verschillende vormen van hulp zijn er mogelijk? Is er voldoende hulp of is die "altijd te weinig" zoals de titel van de film suggereert? Gemaakt in opdracht van de Stichting Opleiding Verplegende en Dienstverlenende Beroepen.

Trefw.: ouderenzorg/ gezinsverzorging

ALZHEIMER'S DISEASE: THE SILENT EPIDEMIC (De stille epidemie)

Granada Television, Engeland, 1981, 26', video, Nederlands ondertiteld.

"The silent epidemic" is een film over de ziekte van Alzheimer, een vorm van dementie. Sinds eind 1984 de Alzheimerstichting is opgericht is de belangstelling voor deze ziekte ook in Nederland sterk toegenomen. In Engeland was die aandacht er al eerder zoals blijkt uit deze film. Die gaat over wat wel genoemd wordt "het verdwaalde geheugen". In deze typische nieuwsdocumentaire wordt het probleem op een journalistieke manier benaderd. Het ziektebeeld wordt helder en duidelijk geschetst aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden en interviews met medici. Uit de gesprekken blijkt dat dementie door veel medici als hopeloos wordt beschouwd. Er valt geen eer meer aan te behalen en dus worden mensen eigenlijk vervroegd afgeschreven.

Trefw.: ouderen/Alzheimer/dementie

AMSTERDAMSE ONTMOETINGSCENTRA

Robert Schoevers, Nederland, 1996, 37 minuten, video.

Informatieve documentaire over het innovatieproject Amsterdamse Ontmoetingscentra, een ondersteuningsprogramma voor dementerende ouderen en hun verzorgers. Een project dat in 1993 van start ging en dat primair gericht is op het ondersteunen van de dementerenden en hun directe verzorgers (mantelzorgers). Om integratie met buurtbewoners te bevorderen is het project opgezet vanuit een drietal buurthuizen, waar voor de dementerenden en hun partners/verzorgers verschillende activiteiten worden georganiseerd. Zoals een dagsociëteit, een gespreksgroep waarin ervaringen worden uitgewisseld, daarnaast informatieve bijeenkomsten over diverse aspecten van dementie en een spreekuur voor meer specifieke problemen.

Veel aandacht is er bij het project ook voor de mantelzorgers en de problemen waar zij in de dagelijkse praktijk tegenaan lopen. Zowel voor de dementerenden zelf als voor hun verzorgers is emotionele steun en sociaal contact van groot belang. Dat wordt ze geboden vanuit het project, waarin een professioneel team voor de begeleiding zorgt, met de programmacoördinator in de rol van 'casemanager'. Bij de uitvoering wordt gewerkt met het adaptatie/copingmodel, waarbij de doelen vooral zijn: kennisoverdracht, praktische hulpverlening, emotionele steun en sociale ondersteuning. In de videoband zijn hiervan een aantal praktische voorbeelden te zien, terwijl ook informatie gegeven wordt over de opzet en de achtergronden van het project.

Trefw.: dementie/ zorgvernieuwing/ dagbesteding/ mantelzorg/ sociale steun

EEN ANDERE GOLFLENGTE

Cora van der Kooij, Jan Smulders en Jos Voortman, Nederland, 1995, 25 minuten, video.

'Een andere golflengte' is een informatieve videoband over validation. Een manier om door woord, gebaar, oogcontact en aanraking, beter contact te maken met een dementerend familielid. Voor iemand die dement is speelt tijd geen rol meer. Situaties, mensen uit het verleden, alles kan weer boven komen. Bij de mensen uit de directe omgeving leidt dit vaak tot gevoelens van onvermogen en verlies. Pogingen de ander in de werkelijkheid terug te halen hebben dikwijls irritaties tot gevolg, waardoor de verwijdering alleen maar toeneemt. Doel van deze film is om familieleden en verzorgenden te laten zien dat het, met behulp van validation, mogelijk is om contact te maken, door als het ware over te schakelen op een andere golflengte, door af te stemmen op de innerlijke belevingswereld van de dementerende

mens. Zie ook de instructiefilm 'Nabijheid' over verschillende technieken van validation. 'Een andere golflengte' werd gemaakt in opdracht van de Stichting Validation.

Trefw.: ouderen/ dementie/ therapie

ANDERS DAN ELDERS

Izaak van der Noordt, Nederland, 1992, 22 minuten, video.

'Anders dan elders' is een videofilm over het GON in Nieuwegein. Het GON (Geïntegreerde Ouderenzorg Nieuwegein) was van 1987-1990 een demonstratieproject op het gebied van ouderenzorg. Kern van het project is: het streven naar een hoge kwaliteit van zorg (door professionals en mantelzorg), verbetering van samenwerking tussen zorgverleners en cliënten en een optimaal functioneren van de betrokken cliënten. De nadruk bij alle zorg van het GON ligt op thuiszorg, wat in de praktijk versterking van het zelfvertrouwen van ouderen tot gevolg heeft. Het videoprogramma geeft informatie over het GON-project en wil daarnaast een bijdrage leveren aan de discussie over de vernieuwing in de ouderenzorg. Met behulp van animaties worden de centrale elementen van het GON in beeld gebracht. Deze elementen zijn: geïntegreerde intake- en indicatiestelling, samenwerking, substitutie en centrale kas. Zowel professionele zorgverleners als cliënten komen aan het woord.

Trefw.: thuiszorg/ ouderen/ ouderenzorg/ substitutie

ANDERS OUD

Roel van de Ende en Elly Vos, Nederland, 1984, 20 minuten, video.

Ouder worden en hoe ga je daarmee om, is het centrale thema van deze op video overgeschreven geluidsdiaserie. Leeftijd hoeft niet altijd een belemmering te zijn om nog een actief leven te leiden, dat bewijzen de mensen die in deze film vertellen over wat wel de 'derde levensfase' wordt genoemd. "Je moet plannen blijven maken, ook op hoge leeftijd, dan wordt je anders oud", is de kern van het verhaal. Opvallend is dat de programmamakers zich niet alleen beperkt hebben tot mensen van in de 70 en 80, maar ook een beginnende vijftiger laten vertellen hoe hij zijn oude dag denkt te gaan inrichten. Opdrachtgever: Humanitas te Amsterdam.

Trefw.: ouderen/ levensfasen

ANDERS DAN VOORHEEN

Robert Kievit, Nederland, 1994, 36 minuten, video.

Een groeiend aantal mensen van 60 jaar en ouder lijdt aan een vorm van dementie. Verreweg de meesten van hen wonen thuis en worden dagelijks door familieleden verzorgd. Soms krijgen zij daarbij hulp van een professionele instelling, maar vaak neemt de familie de taak van de verzorging alleen op zich. Daarbij worden zij geconfronteerd met gedragsproblemen die kenmerkend zijn voor dementiepatiënten, zoals achterdocht, onrust en afhankelijkheid. 'Anders dan voorheen' bestaat uit een drieluik waarin deze drie gedragskenmerken een centrale rol spelen. Een dementerende man verdenkt zijn vrouw en zoon er voortdurend van dingen achter zijn rug om te regelen. Een andere man probeert rust en veiligheid in huis te bewaren, terwijl zijn vrouw voortdurend op chaotische wijze in de weer is met het huishouden. En in het derde geval doet een oudere vrouw elke dag een niet aflatend beroep op haar dochter, die daardoor nauwelijks meer de deur uitkomt. De band is gemaakt vanuit het perspectief van de familieleden en laat aan de hand van praktijkvoorbeelden zien hoe men soms moet worstelen om de situatie hanteerbaar te houden.

Trefw.: dementie/ gedragsstoornissen/ mantelzorg/ gezinnen/ familie

ATTACHMENT, LIFE-SPAN AND OLD AGE

Hubert van Maastricht, Ned., 1986, 30', video, Engels gesproken.

"Attachment, life-span and old age" bestaat uit een interview dat Joep Munnichs en Bère Miesen begin 1986 hadden met de Engelse psychiater dr. John Bowlby, de "vader" van de zg. gehechtheidstherapie. Centraal in het gesprek staat de invloed van de gehechtheidstheorie op het perspectief van de menselijke levensloop en ouderdom. Bowlby ontplooit zijn theorieën en ideeën over het belang van hechte relaties. Tussen ouders en kinderen, maar bijvoorbeeld ook -Bowlby is inmiddels tegen de 80- tussen grootouders en kleinkinderen. Hoe belangrijk goede, intieme relaties voor mensen zijn, heeft hij onder meer beschreven in zijn drie boeken over "Attachment and Loss", nog steeds een inspiratiebron voor veel onderzoekers, zoals ook dit interview weer inspireert tot verdere gedachtevorming over de theorieën van Bowlby.

Trefw.: bejaarden/ouderdom

COMPLAINTS OF A DUTYFUL DAUGHTER (KLACHT VAN EEN LIEFDEVOLLE DOCHTER)

Deborah Hoffman, USA, 1994, 44 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

Originele, ontroerende en soms ook geestige documentaire over een dochter en haar dementerende moeder. Dochter Debbie (45) vertelt aan de hand van illustratieve scènes en berichten op de telefoonbeantwoorder over de veranderingen bij haar alleenwonende, dementerende moeder (84). Op een speelse, filmische manier worden de veranderingen in het gedrag van haar moeder op een rij gezet: het structurele vergeten van afspraken en aanwijzingen, tijdelijke obsessies, het verlies van tijdsbesef en de vervlakking van interesses bij een van oorsprong intelligente vrouw. Vijftig jaar huwelijk worden geïllustreerd aan de hand van oude home-movies, maar in het heden (her)kent de moeder haar dochter niet meer. Debbie is hier gefrustreerd over, totdat ze inziet dat vasthouden aan de werkelijkheid geen houvast meer biedt voor haar moeder. Een moeilijk moment is daarna de opname van haar moeder in een verpleeghuis. Haar moeder accepteert het eerder dan de zich schuldig voelende Debbie. 'Complaints of a dutiful daughter' kreeg in 1995 een Oscarnominatie in de categorie Beste Documentaire.

Trefw.: dementie/ ouder-kind relatie/ life-events

DA'S WAAR OOK

Pieter Wolswijk, Nederland, 1986, 28 minuten, video.

Op de dagbehandeling van verpleegtehuis "De Herven" in Den Bosch wordt geprobeerd dementerende ouderen weer zelfvertrouwen te geven en hun realiteitsbesef te stimuleren. Dat gebeurt volgens de principes van de Realiteits- en Oriëntatietraining (RO); individueel en in groepsverband. Dit programma laat een RO-groepsbijeenkomst zien. Zie ook de film "Samen verder". Gemaakt in opdracht van de afdeling Sociale Gerontologie van de Katholieke Universiteit, Nijmegen.

Trefw.: dementie/ psychogeriatricie/ training

DEEL VAN LEVEN

Joost Bosland, Nederland, 1986, 48 minuten, video.

"Deel van leven" is een videoprogramma over de beleving van de oude dag. Centraal staan drie oudere mensen, Bert Boon (92), Fiet Bakker (76) en Coby Theijsmeyer (85), die ieder op hun manier hun oude dag beleven. De een woont zelfstandig en wil absoluut niet naar een bejaardenhuis, terwijl de ander daar juist heel tevreden is. De geïnterviewden vertellen openhartig over hun leven op oudere leeftijd, over de eenzaamheid en het verdriet na het overlijden van een geliefde, maar ook over de toekomstverwachtingen, het geluk en de levensvreugde die je op latere leeftijd nog kunt ervaren. Gemaakt in opdracht van het vrijzinnig Protestants Centrum voor Maatschappelijke Toerusting.

Trefw.: ouderen/ levensfasen

EEN KWESTIE VAN INSTELLING

Ton Koole, Ned., 1985, 30', film/video.

"Een kwestie van instelling" is een film over het werken met demente bejaarden. Broze, breekbare mensen, die vaak een geïsoleerd bestaan leiden in verpleegtehuizen. Om nog enig contact met de buitenwereld te hebben worden soms vrijwilligers ingeschakeld. In deze film zien we twee vrijwilligers aan het werk in een instelling voor demente bejaarden. Ze vertellen over hun motieven om dit werk te doen, wat ze ervoor terug krijgen en hoe ze zichzelf zien in relatie tot de beroepskrachten.

Trefw.: ouderen/dementie/vrijwilligerswerk

HET GAT IN DE MUUR

Floris-Jan de Graaf, Nederland, 1986, 28 minuten, video, video.

"Het gat in de muur" gaat over het ter discussie stellen van muren die worden opgetrokken en die mensen isoleren of verhinderen hun mening te uiten en hun leven naar eigen inzicht in te richten. Centraal in de film staat Keetje Ruizeveld (80) die van leer trekt tegen een aantal situaties waarbij de geestelijke vrijheid van mensen, met name ouderen, in het geding is. Een confrontatie met de Berlijnse muur doet haar beseffen dat er ook in Nederland nogal wat 'muren', vooroordelen, en taboes zijn die de vrijheid van, met name ouderen, beperken. De grote geestdrift waarmee Keetje Ruizeveld de problemen te lijf gaat vormt een levend voorbeeld dat bejaard zijn ook anders kan worden gezien en beleefd, en dat niet alle bejaarden zich tussen vier muren laten wegstoppen.

Trefw.: ouderen/ stigmatisering

GOED BEKEKEN

Pieter Wolswijk, Nederland, 1997, 27 minuten, video.

'Goed bekeken' is een videoband over Video Interactie Begeleiding (VIB) bij dementerende ouderen. Een methode die verwant is aan Video Home Training, waarbij met behulp van video-opnamen bepaalde probleemsituaties worden geanalyseerd. Bij VIB wordt gekeken naar de interactie tussen een dementerende en een zorgverlener en worden de momenten van geslaagde communicatie als uitgangspunt genomen om de relatie verder te verbeteren. Aan de hand van een vijftal basisinteractieprincipes (volgen, ontvangen, instemmend benoemen, beurt verdelen, leiding geven) worden zorgverleners zich bewust van de goede communicatie-elementen in hun gedrag. In 'Goed bekeken' wordt de VIB-methode gedemonstreerd aan de hand van drie praktijkvoorbeelden. Een dementerende man reageert voortdurend agressief op het hulpvaardige gedrag van de verzorgende. In een feed back-bijeenkomst worden vervolgens aan de hand van videobeelden de basisinteractieprincipes geanalyseerd en uitgelegd. In een tweede geval gaat het om een vrouw die 's avonds niet naar bed wil en die agressief wordt als dat toch wordt geprobeerd. Maar na twee weken VIB is er al verbetering zichtbaar. Dat geldt ook voor het derde praktijkvoorbeeld: een vrouw die 's morgen niet uit bed wil komen en die wild om zich heen slaat, als de verzorgende dit toch probeert. Ook hier is de situatie -na vier maanden training- aanzienlijk verbeterd. Video Interactie Begeleiding is een project dat ontwikkeld is door verpleeghuis De Hazelaar in Tilburg en de Stichting Orion uit Roermond. Meer informatie over de methode is te vinden in de handleiding 'Video Interactie begeleiding bij dementerende ouderen'.

Trefw.: psychogeriatric/ hometraining/ communicatiestoornissen/ dementie/ ouderen

GRIJZE CELLEN

Robert Schoevers, Nederland, 1998, 50 minuten, video.

Als vervolg op de film 'Amsterdamse ontmoetingscentra' (1996) werd twee jaar later opnieuw een film gemaakt over de situatie van thuiswonende dementerden en hun partners in Amsterdam. Drie stellen werden gedurende een periode van twee jaar gevolgd. We zien beelden van de situatie thuis en de opvang in het ontmoetingscentrum (een buurthuis in de Pijp), waar gezocht wordt naar manieren om, ondanks handicaps, het leven dragelijk te houden. Getoond wordt hoe de hulpverlening probeert om mensen met deze problematiek dicht bij huis te begeleiden. Vanuit het Project Amsterdamse Ontmoetingscentra worden daarnaast ook de directe verzorgers van dementerenden begeleid, onder andere door het organiseren van bijeenkomsten waar lotgenoten elkaar kunnen ontmoeten en met elkaar hun problemen kunnen bespreken. De film schetst een beeld van mensen die proberen om de verpleeghuissituatie zo lang uit te stellen.

Trefw.: dementie/ thuiszorg/ mantelzorg/ sociale steun

HERSENSCHIMMEN

Hedy Honigmann, Nederland, 1987, 115 minuten, film, (speelfilm).

De film "Hersenschimmen" speelt zich af tijdens een winter aan de kust van Canada. Het is het verhaal van Maarten Klein (Joop Admiraal) en zijn vrouw Vera (Marja Kok), die plotseling geconfronteerd worden met "de ziekte van het geheugen" (Alzheimer's disease) waar Maarten aan begint te lijden. Een ziekte die langzaam de verbinding met het heden afsnijdt doordat het verleden de dagelijkse werkelijkheid gaat overheersen. De film concentreert zich op het gevecht dat Maarten binnen zichzelf voert en waarin hij voelt hoe hij de greep op de realiteit begint te verliezen. Maar het is ook het relaas van zijn echtgenote die evenals Maarten in een isolement terecht komt en vertwijfeld probeert het contact met hem te behouden, ook als hij allang niet meer weet wie zij eigenlijk is.

Trefw.: dementie/ geheugenstoornissen/ relaties

HOFSTRAAT 20 (WEST)

Alfred Burema, Nederland, 1993, 16 minuten, video.

'Hofstraat 20 (West)' is een videofilm over het groepsverzorgingsproject in verzorgingstehuis 'De Wester Es'. Doel is bewoners die een vorm van dementie ontwikkelen zo lang mogelijk in het verzorgingstehuis te laten wonen. Voorwaarde is wel dat de vorm van dementie niet te zwaar en te veeleisend is voor de begeleiding. In 'Hofstraat 20 (West)' wordt een beeld gegeven van de gang van zaken in 'De Wester Es'. Aan het woord komen verzorgers van het verzorgingstehuis en familieleden van bewoners. De aanmeldingsprocedure wordt uit de doeken gedaan en verzorgers vertellen over de manier waarop zij met de bewoners omgaan. Onderdeel van het groepsverzorgingsproject is ook dat mensen met een indicatie voor het verpleeghuis dankzij het groepsverzorgingsproject uitstel van opname krijgen. Gemaakt in opdracht van verzorgingstehuis De Wester Es en verpleeghuis Altingerhof.

Trefw.: verzorgingshuizen/ groepen/ dementie

IEMAND DIE LANGZAAM VERDWIJNT

Maarten Schmidt en Thomas Doebele, Nederland, 1998, 57 minuten, video.

Portret van een bejaard echtpaar van wie de vrouw de ziekte van Alzheimer heeft. Ze staat ingeschreven voor een verpleeghuis, maar vooralsnog wordt ze thuis verzorgd door haar man Ben. De film toont het tweetal in hun dagelijkse doen en laten: opstaan, eten, naar het toilet gaan, een bezoek aan de kapper, een bijeenkomst van lotgenoten, en het naar bed gaan. Daarbij wordt Ben voortdurend door zijn vrouw uitgescholden. De film toont een beeld van twee mensen die ooit een gelukkig echtpaar vormden en die nu steeds meer van elkaar vervreemden. Buiten de scheldpartijen is er geen contact en wisselwerking meer, wat Ben

doet verzuchten dat hij samenleeft met iemand die langzaam verdwijnt. Ben weet niet wat hij ermee aan moet, maar blijft zijn vrouw, ondanks de permanente stroom van verwensingen, geduldig verzorgen. Maar ook hij ziet de onhoudbaarheid van de situatie in en heeft er dan ook vrede mee als zijn vrouw uiteindelijk wordt opgenomen in het verpleeghuis.

Trefw.: dementie/ ziekte van alzheimer/ mantelzorg/ relaties

JE BENT THUIS

Ike Bertels, Nederland, 1991, 2 x 20 minuten, video.

"Je bent thuis" is een videoband over groepsverzorging voor dementerende ouderen in een verzorgingstehuis. De basis van deel 1 vormt een intake-gesprek met een zoon en diens vrouw over de plaatsing van zijn moeder in het verzorgingstehuis. De vrouw heeft dagelijkse begeleiding en verzorging nodig en komt om die reden op een speciale afdeling terecht, waar zij een vaste begeleidster krijgt. Deze contactverzorgster vormt ook de schakel tussen het verzorgingstehuis en de familie. Tussen het intakegesprek door zien we beelden van het leven in het verzorgingstehuis: het ontbijt, koffiedrinken en samen groentesoep maken voor het avondeten.

In deel 2 ligt de nadruk op specifieke activiteiten voor ontspanning en communicatie. Van de diverse etages worden de bewoners bij elkaar gebracht voor de verschillende groepsactiviteiten. Daarbij wordt gewerkt met niveaugroepen; de activiteiten zijn afgestemd op de belevingswereld en mogelijkheden van de individuele bewoner. In de film zijn voorbeelden te zien van gezamenlijk muziek maken en spelletjes om de communicatie te bevorderen. Aan de hand van oude voorwerpen wordt in groepsverband het verleden opgehaald en indirect het geheugen gestimuleerd. Gemaakt in opdracht van het NIZW Sector Ouderen.

Trefw.: verzorgingshuizen/ dementie/ ouderen/ dagbesteding

JONG VAN HART

Pamela Conn en Sue Marx, USA, 1987, 28 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

'Jong van hart' is een hartverwarmende film over liefde op latere leeftijd. Twee tachtigers, Louis Gothelf en Reva Shwayder, hebben allebei al een leven achter de rug als ze elkaar tijdens een vakantie ontmoeten. Louis is dan al een paar jaar weduwnaar sinds zijn vrouw aan de ziekte van Alzheimer is overleden. Ook Reva heeft het niet gemakkelijk gehad. Zij is in de loop der jaren zowel haar echtgenoot als haar twee zoons kwijtgeraakt. Maar beiden zijn niet bij de pakken blijven neerzitten en hebben troost gevonden in de schilderkunst waar ze allebei een groot liefhebber van zijn. Tijdens een vakantietrip in Engeland hebben ze elkaar leren kennen en zijn gaandeweg steeds meer van elkaar gaan houden. Zozeer dat ze uiteindelijk besluiten om ondanks hun hoge leeftijd opnieuw in het huwelijk te treden.

In 1988 bekroond met een Oscar voor de beste documentaire.

Trefw.: ouderen/ levensfasen/ liefde/ relaties

EEN KWESTIE VAN INSTELLING

Ton Koole, Nederland, 1985, 30 minuten, film, video.

"Een kwestie van instelling" is een film over het werken met demente bejaarden. Broze, breekbare mensen, die vaak een geïsoleerd bestaan leiden in verpleegtehuizen. Om nog enig contact met de buitenwereld te hebben worden soms vrijwilligers ingeschakeld. In deze film zien we twee vrijwilligers aan het werk in een instelling voor demente bejaarden. Ze vertellen over hun motieven om dit werk te doen, wat ze ervoor terug krijgen en hoe ze zichzelf zien in relatie tot de beroepskrachten.

Trefw.: dementie/ verpleeghuizen/ vrijwilligers/ ouderenzorg

EEN LEVEN WAERT

Huub Nijhuis, Nederland, 1995, 32 minuten, video.

In deze voorlichtingsfilm wordt een beeld geschetst van de dagelijkse gang van zaken in verpleeghuis Waerthove in Sliedrecht, een verpleeghuis voor de opvang van psychogeriatrische én van somatische patiënten. Vergelijkenderwijs wordt één dag wonen en werken in Waerthove in beeld gebracht. Van het ontwaken, wassen en ontbijten tot het naar bed gaan en de overdracht aan de nachtdienst. De diverse dagelijkse activiteiten op zowel de somatische afdeling (De Graafstroom) als de psychogeriatrische afdeling (De Alblas) worden naast elkaar getoond en geven de verschillen in zorg en aandacht aan. In het kort wordt ook informatie gegeven over dementie (vergeetachtigheid en desoriëntatie) en hoe daarmee wordt omgegaan. Bijvoorbeeld door een duidelijk herkenbare omgeving en geheugentraining. Ook de werkzaamheden van de verplegenden en de verzorgenden zijn door de film heen gevlochten: van het bijhouden van 'zorgdossiers' tot het 'kerntakenoverleg' van de staf.

Trefw.: psychogeriatrische verpleeghuizen/ somatische verpleeghuizen

LEVEN EN WERKEN IN EEN VERPLEEGHUIS

Marcel Siegmund, Nederland, 1990, 21 minuten, video.

Voorlichtingsfilm over verpleeghuizen en hun bewoners. Naast algemene informatie over de taak en functie van verpleeghuizen wordt door een praktijkbegeleidster en een ziekenverzorgende verteld over de begeleiding en verzorging van bewoners op verschillende afdelingen. Het verschil in werken op een somatische afdeling en de afdeling psychogeriatric komt aan de orde, waarbij wordt gewezen op het belang van een goed invoelingsvermogen. De film besluit met informatie over de opleidingsmogelijkheden voor toekomstige werkers in verpleeghuizen.

Trefw.: verpleeghuizen/ verpleegkundigen/ opleiding

LIEFDE OP LEEFTIJD

Willem Ouwerkerk, Nederland, 1982, 30 minuten, film, video.

Liefde op leeftijd is een ontroerende, intieme film over het oudere echtpaar Kees (70) en Marre (69) en hun opvattingen over intimiteit, seksualiteit en lichaamsbeleving. Maar ook over werken op latere leeftijd, in hun geval vrijwilligerswerk. Het zinvol bezig blijven, ook als je de pensioengerechtigde leeftijd gepasseerd bent. Kees en Marre durven zich in deze film letterlijk en figuurlijk bloot te geven, en dan blijkt dat leeftijd geen beletsel hoeft te zijn om er samen iets moois van te maken.

Trefw.: ouderen/ levensfasen/ seksualiteit

MARIENHAVEN

Pieter Wolswijk, Nederland, 1989, 20 minuten, video.

In een oud klooster in Warmond is samen met een bejaardenoord het psychogeriatrisch verpleeghuis 'Mariënhaven' gevestigd. Een opvangcentrum voor demente bejaarden waar een goed leefklimaat en rekening houden met individuele wensen en problemen voorop staan. De film geeft een beeld van de dagelijkse gang van zaken in Mariënhaven. Eerst worden twee ziekenverzorgenden op de voet gevolgd op de begeleidingsafdeling. Daarna zien we een activiteitenbegeleider en een werkbegeleider aan het werk op een verzorgingsafdeling, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan lichaamstaal. Een ziekenverzorgende vertelt vervolgens over haar werk op de verpleegafdeling waar de volledig hulpbehoevenden verblijven. Naast deze beelden van de verschillende afdelingen wordt ook in het kort aandacht besteed aan de opleiding voor leerlingen.

Trefw.: verpleeghuizen/ dementie/ ouderenzorg/ psychogeriatric

MEER DAN BEWEGEN

Nederland, 1991, 23 minuten, video.

'Meer dan bewegen' laat zien wat voor invloed psychomotorische therapie kan hebben op verpleeghuisbewoners met een psychogeriatrische aandoening. Plaats van handeling is verpleeghuis Oostergouw. Dit verpleeghuis was een van de eerste verpleeghuizen waar psychomotorische therapie toegepast werd. De therapie vindt zowel plaats in groepsverband als individueel. Dementerende ouderen hebben vaak een negatief zelfbeeld. Zij zijn neerslachtig, trekken zich terug in zichzelf en zijn niet gemotiveerd om iets te ondernemen. Psychomotorische therapie probeert deze statische situatie te doorbreken door dementerende ouderen te stimuleren zich te bewegen en zich uit te spreken. Allerlei sport- en spel materiaal wordt aangewend om de patiënten tot activiteiten te prikkelen. Daarnaast worden zij uitgenodigd zich uit te spreken over hun gevoelens en hun gedachten. De film toont hoe de therapie in zijn werk gaat en wat de resultaten kunnen zijn.

Trefw.: psychomotorische therapie/ psychogeriatric/ dementie

MET MIJ IS NIKS MIS

Joop Menting, Nederland, 1996, 26 minuten, video.

Een film over dementie en met name de ziekte van Alzheimer. Aan de hand van duidelijke animaties worden de verschillende hersenfuncties uiteengezet en ook wat er mis gaat wanneer er sprake is van Alzheimer. De medische verklaringen worden afgewisseld met geënceneerde beelden van Anneke, een vrouw die lijdt aan dementie. Eerst zien we haar als jonge vitale vrouw met haar gezin, 35 jaar geleden. Dan volgt een momentopname van vier jaar terug, waarin de eerste tekenen van Alzheimer zichtbaar worden. Twee jaar later is de ziekte duidelijk aantoonbaar en weer twee jaar verder is Anneke een vreemde voor haar omgeving geworden. Verleden en heden lopen nu door elkaar heen en haar wereld is steeds chaotischer geworden. De ziekte heeft zowel haar lichaam als haar geest aangetast, wat het steeds moeilijker maakt voor haarzelf en haar omgeving.

Trefw.: dementie/ ziekte van alzheimer/ hersenstoornissen

NABIJHEID

Cora van der Kooij, Jan Smulders en Jos Voortman, Nederland, 1996, 40 minuten, video.

Het verschil in werkelijkheidsbeleving van gedesoriënteerde demente mensen en die van hun partners, familieleden of verzorgenden, resulteert vaak in gevoelens van boosheid, verdriet, angst en machteloosheid. Om te kunnen communiceren is het dus van belang om door woord, gebaar, oogcontact en aanraking, af te stemmen op de innerlijke wereld van de dementerende. Validation is een methode die speciaal ontwikkeld is om dit te bereiken. In deze instructiefilm worden, aan de hand van vier verschillende praktijkgevallen, een aantal technieken van validation gedemonstreerd. Gemaakt in opdracht van de Stichting Validation. Zie ook de film 'Een andere golflengte'.

Trefw.: ouderen/ dementie/ therapie

NOOIT TE OUD...

Ruud Schuitemaker, Nederland, 1998, 50 minuten, video.

Gedramatiseerde videoproductie over casemanagement in de ouderenpsychiatrie. Centraal in de film staat Rie, een vrouw op leeftijd, die in een ernstige crisis raakt nadat haar ouders zijn overleden. Na een opname van drie maanden komt ze terecht in een begeleid wonenproject als tussenstap naar zelfstandig wonen. Ze wordt begeleid door Jacqueline, haar casemanager, die haar op weg helpt in haar streven naar zelfstandigheid. Omdat ze tot dusver altijd bij haar ouders heeft gewoond en ook altijd kon terugvallen op haar zuster valt er nog veel te leren, onder andere om zich minder afhankelijk op te stellen van haar zuster. Maar ook hele

praktische zaken als een bankrekening openen en met geld leren omgaan. In het Dagactiviteitencentrum leert ze een aardige man kennen met wie ze wel zou willen trouwen, maar Jacqueline houdt de boot af en adviseert haar eerst nog wat meer contacten te leggen, bijvoorbeeld via de Stichting Vriendendienst. In een gesprek met het behandelteam toont Jacqueline zich enthousiast over de vorderingen van Rie. Ze gaat regelmatig naar het DAC, neemt op tijd haar medicijnen en ook de relaties met andere mensen lopen soepeler. Volgens de casemanager is Rie wel toe aan zelfstandig wonen, maar dan moeten er eerst nog wat hobbels worden genomen, waarbij blijkt dat Rie al snel haar geduld verliest...

Trefw.: casemanagement/ouderenpsychiatrie/begeleid wonen/psychiatrische patiënten/ouderen

OMGAAN MET FAMILIE

Eloy Braun, Nederland, 1994, 30 minuten, video.

'Omgaan met familie' is een videoband over de ervaringen en belevingen van ziekenverzorgenden, groepsleiders en verpleegkundigen in de omgang met familie van patiënten en bewoners. Per zorgsector wordt een bepaalde probleemsituatie in het omgaan met familie uitgebeeld. Achtereenvolgens komen aan de orde de psychogeriatric, de zwakzinnigenzorg en de psychiatrie. De praktijkvoorbeelden worden teruggekoppeld naar een ronde-tafelgesprek met betrokkenen uit de drie sectoren. Het eerste voorbeeld betreft een situatie in een psychogeriatrisch verpleeghuis, waar twee dochters op een ongelegen moment op bezoek komen en vervolgens, licht geïrriteerd, opmerkingen maken over de kleding van hun moeder. In het volgende voorbeeld, opgenomen in een leefgemeenschap voor verstandelijk gehandicapten, komt het begrip ouderparticipatie ter sprake en hoe daarmee om te gaan. Het komt in deze sector nogal eens voor dat ouders beter menen te weten wat goed is voor hun kind. In het derde en meest uitvoerige voorbeeld komt de onmacht van de verpleging aan de orde als gevolg van de Wet BOPZ. Een jongeman is, op verzoek van zijn familie, via een Rechterlijke Machtiging gedwongen opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Maar hij ligt dwars bij de behandeling, weigert medicijnen en stelt zo zijn eigen eisen. De familie verwijt de verpleegkundigen dat er in 14 dagen nog niets is veranderd. Maar omdat dat er geen gevaars criterium is mag er, als gevolg van de Wet BOPZ, niet worden behandeld. Gemaakt in opdracht van de Leerstoel Zorgmanagement in de psychiatrie, psychogeriatric en de zwakzinnigenzorg. Bij de videoband hoort een handleiding (87 pagina's) die samen met de video als lesmateriaal en discussiestof kan worden gebruikt in opleidingen en bijscholingen.

Trefw.: verpleegkundigen/ mantelzorg/ familie/ interactieprocessen

ONTDAAN

Ton Koole, Nederland, 1993, 97 minuten, video, huur f 75,-, koop f 150,-.

'Ontdaan' is een indrukwekkende documentaire over vijf dementerende bejaarden in een psychogeriatrisch verpleeghuis. Filmregisseur Ton Koole leefde gedurende twee maanden met een kleine filmcrew op een afdeling van verpleeghuis 'Breede Vliet' bij Rotterdam. Hij legde daar het leven vast van de bewoners en hun directe omgeving. In een eigenzinnige vorm, zonder uitleg van deskundigen en zonder verklaringen vanuit het verleden, liet hij zich overrompelen door de realiteit van mensen die kampen met een falend geheugen, waarin remmingen en conventies wegvallen en waarin gevoelens zonder omhaal van woorden worden uitgesproken. Het leverde een indringend portret op met confronterende, emotionele, intieme scènes uit een voor de meesten onbekende wereld. Het vraagt wat van de toeschouwer om binnen te treden in de wereld van de dementerende medemens. Via een vaak afschrikwekkende buitenkant maakt de toeschouwer kennis met vijf hoofdpersonen die hun emoties heftig en met een extreme directheid uiten. Soms geeft 'Ontdaan' de indruk van een

speelfilm, maar niets in deze film is geënceneerd. Het is pure cinema vérité. Voor het scenario van 'Ontdaan' werd Koole in 1993 bekroond met de Floortje Bloemprijs.

Trefw.: ouderen/ psychogeriatric/ verpleeghuizen/ dementie

OP LEEFTIJD (Au bout de mon âge)

National Filmboard of Canada, 1975, 85', film, Nederlands ondertiteld.

"Op leeftijd" is een film over het Franscanadese echtpaar Adélarde (80) en Josphine (79) Levasseur, die na 54 jaar getrouwd te zijn geweest, voor de keus komen te staan dat een van de twee moet worden opgenomen in een verzorgingstehuis. Centraal in de film staat de onwil van de man, die zeer slecht ter been en daardoor hulpbehoevend is, om zich te laten opnemen in een tehuis. Hij voelt zich "verraden" door zijn vrouw, die echter niet meer in staat is hem thuis adequaat te verzorgen. De film volgt de twee echtelieden op de voet, in hun vertwijfeling, woede en emoties, waardoor een navrant beeld ontstaat van de lijdensweg die oude mensen soms moeten gaan.

Trefw.: ouderen/ouderdom/Canada

OUD, ALLEEN EN EIGENZINNIG

Eveline van Dijk en Moniek van der Vall, Nederland, 1987, 15 minuten, video.

"Oud, alleen en eigenzinnig" is een film over drie oudere, alleenstaande vrouwen. Een portret van drie vrouwen van boven de 65, die er opeens alleen voor kwamen te staan, en die geconfronteerd werden met een ingrijpende verandering in hun leven. Wat doe je bijvoorbeeld als na dertig jaar je huwelijk in duigen valt en je plotseling op oudere leeftijd op jezelf bent aangewezen? Of wanneer je op je zeventigste opeens blind wordt? Hoe ziet het leven eruit wanneer de vader die je lange tijd hebt verzorgd overlijdt? Daarover praten de drie vrouwen in deze film, die met elkaar gemeen hebben dat ze weliswaar alleenstaand zijn geworden, maar zich zeker niet alleen of eenzaam voelen.

Trefw.: ouderen/ alleenstaanden/ vrouwen

OUDER WORDEN

Nouchka van Brakel, Ned., 1975, 45', film.

In onze maatschappij wordt het jong en krachtig zijn overgewaardeerd ten koste van het oud en wijs zijn. De film is tot stand gekomen vanuit de gedachte dat deze discriminatie niet juist is. De film benadert de inhoud van het begrip oud-zijn op eerbiedige wijze aan de hand van een aantal situaties van en gesprekken met oude mensen. De film is gemaakt in opdracht van de Nederlandse Federatie voor Bejaardenbeleid.

Trefw.: ouderen/ouderdom/Ned. Federatie voor Bejaardenbeleid

PRIORY - THE ONLY HOME I'VE GOT

Mark Dolgoy, Canada, 1979, 30', film, Nederlands ondertiteld.

Een verpleeghuis met een bevolking van ernstig gehandicapte (meestal bejaarde) patiënten, is als regel een omgeving die willekeurige bezoekers niet als vrolijk ervaren. Het verfrissende van deze in een vooruitstrevend Canadees verpleeghuis opgenomen documentaire, is de humor waarmee de bewoonsters op hun bestaan, waarin overigens het streven naar revalidatie voorop staat, reageren. Kostelijk is vooral hun reactie op betutteling, een gedrag waarvan de hulpverleners zelfs in dit progressieve milieu niet steeds zijn vrij te pleiten. Ontroerend zijn de scènes waarin men elkaar onderling poogt op te vangen.

Trefw.: ouderen/ouderdom/Canada

RECHTEN ... OF REGELS

Fransjoris de Graaf, Ned., 1984, 30', video.

Het doel van deze film is het op gang brengen van gesprekken tussen bewoners van verzorgingstehuizen, bij het zoeken naar wegen om invloed uit te oefenen op hun eigen leefsituatie. Verder geeft de film een algemeen beeld van de situatie in een verzorgingstehuis. Dat gebeurt aan de hand van een ontmoeting van vijf bejaarde, zelfstandig wonende acteurs/trices met bewoners en stafleden van een verzorgingstehuis. Er worden ervaringen uitgewisseld en de voor- en nadelen van het wonen in verzorgingstehuis komen aan de orde. De conclusie van de film is dat bejaarden in verzorgingstehuizen meer voor zichzelf op moeten komen, met name via bewonerscommissies.

Trefw.: ouderen/ouderdom/bejaardentehuis

REMINISCENTIE

Gerard de Hartog, Nederland, 1998, 30 min., video.

Reminiscentie is een gestructureerde activiteit in de ouderenzorg, waarbij bv. aan de hand van oude voorwerpen of foto's, of door middel van gesprekken of excursies, herinneringen aan het verleden worden opgehaald. Veel ouderen in verpleeg- of verzorgingstehuizen zijn een stukje identiteit kwijtgeraakt, dat door reminiscentie kan worden teruggehaald. Ook kan het individueel reminisceren een vorm van geheugentraining zijn voor licht dementerenden. De film concentreert zich op een reminiscentieproject in drie Amsterdamse instellingen (twee zorgcentra en een verpleeghuis). Hier wordt onder meer aan de hand van voorwerpen over het verleden gepraat en worden zg. 'herinneringskisten' gemaakt, waarin een tableau uit het leven wordt uitgebeeld. Ook wordt een bezoek gebracht aan een lagere school om herinneringen op te halen en ervaringen uit te wisselen met leerlingen.

Trefw.: ouderen/geheugentraining/dementie

A RIPPLE IN TIME

Laird Sutton, USA, 1974, 25 minuten, Engels gesproken, film, huur f.35,-.

Amerikaanse film uit het begin van de jaren zeventig, de tijd van flowerpower, peace en vrije seks. Jaren waarin alle taboes doorbroken schenen te moeten worden, dus ook seks op latere leeftijd. Deze film laat daar een expliciet voorbeeld van zien. Een echtpaar van tegen de zestig toont aan dat leeftijd geen enkele belemmering hoeft te zijn voor een intensief en gevarieerd seksleven. De film bevat tal van expliciete erotische scènes, maar het verschil met pornografie is dat de seks hier bedreven wordt vanuit liefde. Beide partners genieten er in dezelfde mate van en zorgen er nadrukkelijk voor dat geen van beide iets te kort komt. In een 'rustpauze' vertelt het echtpaar de filmploeg over hun gevoelens ten aanzien van seksualiteit op latere leeftijd om vervolgens nogmaals aan te tonen dat oud niet automatisch ook impotent betekent.

De film is gemaakt door het Multi Media Resource Center voor het National Sex Forum 1974. Trefw.: ouderen/ seksualiteit/ seksueel gedrag

SAMEN VERDER

Pieter Wolswijk, Nederland, 1984, 45 minuten, video.

De film concentreert zich op bejaarden en hun begeleiders in het psychogeriatrisch verpleeghuis "De Herven" in Den Bosch. Aan zo'n honderdzestig bewoners probeert men hier de zorg te geven die aansluit bij wat de mensen zelf nog kunnen. De bewoners worden onderscheiden in drie groepen: begeleidings-, verzorgings- en verplegingsgroep. Van belang is de doelgerichte en systematische wijze van omgaan met de bewoners, waarbij de communicatie tussen personeel en bewoners een grote rol speelt. Getoond wordt een aantal vaste bezigheden als opstaan, maaltijden, activiteiten en slapen gaan. Gemaakt in opdracht van de afdeling Sociale Gerontologie van de Katholieke Universiteit, Nijmegen.

Trefw.: ouderenzorg/ verpleeghuizen/ psychogeriatric

HET SCHAKELPUNT

Roel van de Ende, Nederland, 1985, 15 minuten, video.

In het streven naar een grotere zelfstandigheid en het bevorderen van het welzijn van ouderen heeft het gecoördineerd ouderenwerk een belangrijke functie. In deze op video overgeschreven geluidsdiastree wordt in grote lijnen aangegeven wat het doel is van gecoördineerd ouderenwerk. Het gecoördineerd ouderenwerk (GOW) is een soort schakelpunt tussen de diverse activiteiten van professionele instellingen en vrijwilligersorganisaties. De videoband geeft onder meer een voorbeeld van de dagverzorging, waar vooral geestelijk en/of lichamelijk minder valide ouderen gezelligheid en activiteiten krijgen aangeboden. Gemaakt in opdracht van het Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen. Andere films in dezelfde serie zijn: "Al warm gegeten" en "Wonen naar wens".

Trefw.: ouderen/ ouderenzorg/ dagbesteding

DE STILLE EPIDEMIE

Groot-Brittannië, 1981, 26 minuten, Nederlands ondertiteld, video, huur f.35,-, koop f.75,-.

"De Stille epidemie" is een film over de ziekte van Alzheimer, een vorm van dementie. Sinds eind 1984 de Alzheimers-stichting werd opgericht is de belangstelling voor deze ziekte ook in Nederland sterk toegenomen. In Engeland was die aandacht er al eerder zoals blijkt uit deze film, die gaat over wat wel genoemd wordt 'het verdwaalde geheugen'. In deze nieuwsdocumentaire wordt het probleem op een journalistieke manier benaderd. Het ziektebeeld wordt helder en duidelijk geschetst aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden en interviews met medici. Uit de gesprekken blijkt dat dementie door veel medici als hopeloos wordt beschouwd. Er valt geen eer meer aan te behalen en dus worden mensen eigenlijk vervroegd afgeschreven.

Trefw.: dementie

TE OUD VOOR SEX?

Hans Quatfass, Nederland, 1997, 22 minuten, video.

Mensen op leeftijd hebben nogal eens te maken met een omgeving die hun behoefte aan seksualiteit ontkent. Alsof seks alleen iets zou zijn voor jonge mensen. Maar ouderen van deze tijd zijn door de verbeterde gezondheidszorg veel vitaler dan vroeger. Dat blijkt onder meer uit de verhalen van Marre Endt, een fervent naturaliste en ondanks haar 81 jaar nog altijd zeer actief bij de Rutgersstichting. Ooit trad ze met haar inmiddels overleden man op als

hoofdrolspeelster in de film 'Liefde op leeftijd'. Ze praat uitvoerig over de rol die seksualiteit nog altijd in haar leven speelt.

Elisabeth van der Poel is 73 en heeft, na twintig jaar alleen te zijn geweest, sinds kort een relatie met een man van 80. Ze praat over de rol die seksualiteit en erotiek spelen in hun relatie, waarbij blijkt dat 'tederheid' en 'huidcontact' op oudere leeftijd een belangrijker rol gaan spelen dan een orgasme. De derde geïnterviewde in de film is Benno Premsele (72), jarenlang voorzitter van het COC en een belangrijk pleitbezorger voor de emancipatie van homoseksuelen. Hij woont al vijftwintig jaar samen met zijn jongere vriend. Ook voor hem speelt seks nog steeds een belangrijke rol in zijn leven. Net als Elisabeth van Poel constateert hij wel veranderingen in de seksuele beleving bij het ouder worden. Het gaat meer om de 'persoon' dan om het lichaam, meer om 'erotiek' dan om seksualiteit.

'Te oud voor sex?' is de tweede aflevering uit een zesdelige serie van de RVU over 'Taboes'. Zie ook de film 'Liefde op leeftijd'.

Trefw.: seksualiteit/ ouderen/ taboes/ interviews(vorm)

THUIS BEST

Frans Hoeben, Nederland, 1989, 25 minuten, video.

In deze videoband, met als ondertitel "hulpverleningsbeleid voor ouderen", worden de kijker een aantal handvaten aangereikt om op effectieve en efficiënte wijze beleid te ontwikkelen voor de hulpverlening aan ouderen. Centraal in de film staat de thuiszorg en het idee om ouderen zo lang mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving te laten wonen. Soms kan dat alleen met extra hulp van buitenaf, en in het ideale geval is die hulp afgestemd op de wensen en behoeften van de individuele cliënt. Dat vraagt om duidelijke afspraken tussen hulpverleners in de eerstelijnszorg. De videoband geeft een beeld van de mogelijkheden die bijvoorbeeld huisartsen, wijkverpleegkundigen en gezinsverzorgenden hebben om met elkaar tot dergelijke afspraken te komen en gezamenlijk zaken aan te pakken. Gemaakt in opdracht van de Stichting Nederlands Ontwikkelings- en Ondersteuningsinstituut voor huisarts en eerstelijnszorg (Stichting O & O).

Trefw.: ouderen/ elgz/ beleid/ ouderenzorg

VERGETEN

Ireen van Ditschuyzen, Nederland, 1994, 116 minuten, video.

Driekwart van de mensen die aan dementie lijden hebben de ziekte van Alzheimer. Vooral het kortdurend vasthouden van informatie wordt daardoor een probleem: de simpelste dingen uit het dagelijks leven worden vergeten. Ze blijkt duidelijk uit de film 'Vergeten', waarin een portret wordt geschetst van een viertal mensen met de ziekte van Alzheimer. Filmmaakster Ireen van Ditschuyzen volgde chronologisch hun ziekteverloop over een periode van vier jaar, waardoor exact zichtbaar wordt wat de gevolgen zijn van deze vorm van dementie. Een extra probleem bij deze ziekte is dat familieleden niet bij machte zijn hulp te bieden omdat de patiënt het contact met zijn omgeving grotendeels kwijtraakt. De relatie wordt vertroebeld door teleurstelling en irritatie. Uitgangspunt van 'Vergeten' is het Amstelproject van de Vrije Universiteit. Dit project behelst een onderzoek bij 4000 bejaarden naar de allervroegste verschijnselen van dementie. Aan het woord komen Cees Jonker, neuroloog bij de Vrije Universiteit en Henri Weinstein, neuroloog bij de Valeriuskliniek. Maar daarnaast zijn het vooral de patiënten zelf, hun partners en andere familieleden die vertellen over hun ervaringen. Duidelijk wordt, dat partners veel steun vinden bij de verpleging en bij lotgenoten.

Trefw.: dementie/ ziekte van alzheimer/ psychogeriatric

VERGETEN LEEFTIJD

Cecil Marchal, België, 1982, 52', video, Nederlands gesproken.

Belgische televisiedocumentaire over opvang en begeleiding van demente bejaarden in twee tehuizen ("De Bijster" en "Ten Kerselaere"), waar men sociotherapie toepast en mensen via spelletjes, gesprekken etc. probeert te stimuleren om te voorkomen dat zij volledig wegzakken in apathie. Uit de film blijkt dat wanneer demente mensen op de juiste manier worden geprikkeld, zij nog zeer wel in staat zijn tot zinnige handelingen. Deze film geeft niet alleen een duidelijk beeld van activiteiten die door de beroepskrachten worden ondernomen, maar tegelijk ook een sfeerimpressie van de situatie van demente bejaarden in een verpleegtehuis.
Trefw.: ouderen/dementie/België/verpleeghuis

VERLATEN VERTREK

Willem Kroon, Ned., 1981, 28', film/video.

De korte speelfilm "Verlaten vertrek" laat op indringende wijze iets zien van de belevingswereld van een bejaarde demente man vlak voor en tijdens zijn opname in een psychogeriatrisch verpleeghuis. De eerste dagen van de verpleeghuisopname worden realistisch afgebeeld. Naast positieve kanten zien we de beklemmende eenzaamheid van deze man, in een voor hem nieuwe en vreemde omgeving. De film is gemaakt voor een zo breed mogelijk publiek en leent zich als aanzet voor discussie over dementie, omgang met demente bejaarden, verpleeghuisopname als mogelijke oplossing, enzovoorts.

Trefw.: ouderen/dementie/verpleeghuis

VERLIEZEN EN ONTMOETEN

Annette Stock-Snel en Jos Voortman, Nederland, 1998, 45 minuten, video.

'Verliezen en ontmoeten' is een film over de omgang met dementerende partners of familieleden. Aan de orde komt de vraag wat het betekent om ondanks alle problemen en tegenstrijdige gevoelens toch voor een dementerende oudere te blijven zorgen. Anne bekommert zich om haar dementerende moeder die woont in een bejaardenhuis. Regelmatig gaat Anne bij haar op bezoek om oude herinneringen op te halen en het geheugen van haar moeder te blijven stimuleren. Ze vertelt over de veranderingen in het gedrag van haar moeder en de moeite die het haar nog altijd kost om haar in het bejaardenhuis achter te laten. Soms is thuiszorg onontbeerlijk bij de opvang thuis. Zoals bij het echtpaar Kleyne, allebei ruim tachtig jaar. Thuis hulp Thea assisteert meneer Kleyne bij de verzorging van zijn dementerende vrouw. Wassen en aankleden, maar ook geheugentraining door veel te praten over vroeger. Meneer Kleyne draagt op zijn eigen manier zijn steentje bij door bijvoorbeeld oude grammofonplaten te draaien. Hij is somber over de toekomst, maar wil voorlopig nog niet denken aan een bejaardenhuis of een verpleegtehuis. Adriëne de Koning heeft haar moeder weggehaald uit het verzorgingshuis en zorgt nu zelf voor haar. Ze zag haar moeder vereenzamen en wegwijnen en probeert haar nog wat geluk te geven in de laatste fase van haar leven. Gezamenlijk slagen de mantelzorgers en begeleiders erin om de mensen die ze langzaam verliezen toch steeds weer te blijven ontmoeten.

Trefw.: dementie/mantelzorg/thuiszorg

DE VERLOREN TIJD

Pieter Wolswijk en Jos Voortman, Nederland, 1988, 36 minuten, video.

"Leven met een demente partner", zo luidt de ondertitel van deze videofilm die zich concentreert op een echtpaar van wie de man de eerste verschijnselen van dementie vertoont.

Hij lijdt aan toenemend geheugenverlies, is snel geïrriteerd en agressief en gaat voor zijn gevoel steeds verder terug in de tijd. Niet alleen zichzelf, maar ook zijn vrouw heeft het er ontzettend moeilijk mee. Van een prettige rustige oude dag is geen sprake door het onvoorspelbare gedrag van de man. Deze gaat drie dagen in de week naar een centrum voor dagbehandeling, terwijl de vrouw deelneemt aan een gespreksgroep voor familieleden en partners van demente mensen en om de zoveel tijd ondersteuning krijgt van een maatschappelijk werker. Naast het echtpaar komen ook enkele van hun kinderen in de film aan het woord. Winnaar van het GVO-festival Ouderen en Gezondheid 1989.

Trefw.: dementie/ gezinnen/ deeltijdbehandeling

EEN VERPLEEGHUIS, HOE MOET DAT NOU?

Peter Cottaar, Nederland, 1988, 23 minuten, video.

De film "Een verpleeghuis, hoe moet dat nou?" geeft inzicht in het scala aan mogelijkheden dat het verpleeghuis te bieden heeft voor ouderen. In het kort wordt een man gevolgd, die na een tijdje door zijn dochter te zijn verzorgd nu in het verpleeghuis wordt opgenomen. De financiën en de praktische gang van zaken worden doorgenomen en de verpleegarts vertelt iets over het zorg- en behandelplan dat na een uitgebreid medisch onderzoek wordt opgesteld. Hierna wordt aan de hand van beelden uit de praktijk informatie gegeven over zaken als ergotherapie, logopedie, fysiotherapie en reactivering. Het dagelijks leven in een verpleeghuis wordt stukje bij beetje zichtbaar gemaakt en ook de verschillende soorten bewoners, zoals bijvoorbeeld de demente bejaarden die aparte verzorging en begeleiding nodig hebben, evenals comapatiënten of mensen met een ongeneeslijke ziekte. In het verlengde daarvan komt het aspect van de stervensbegeleiding even ter sprake, waarna tot slot nog eenmaal de balans wordt opgemaakt van al datgene wat het verpleeghuis zijn bewoners, maar ook de samenleving daar omheen, te bieden heeft. Gemaakt in opdracht van de Nationale Ziekenhuisraad.

Trefw.: verpleeghuizen/ levensomstandigheden

VERPLEEGHUIS LUCIA

Huub Nijhuis, Nederland, 1994, 23 minuten, video.

Het 25-jarig bestaan en de renovatie van het huis, was voor psychogeriatrisch verpleeghuis Lucia in Breda, aanleiding voor het maken van deze primair voor eigen gebruik bedoelde voorlichtingsfilm. In korte illustratieve scènes wordt een totaalindruk gegeven het wonen en het werken in Lucia, van de omgang met de bewoners, maar ook met hun familieleden. Het belang van goede uiterlijke verzorging, van gemakkelijke kleding, van een gezellige, vertrouwde omgeving, en het grote belang van contact en communicatie (via lichaamstaal en bijvoorbeeld het contact met kinderen) komen kort ter sprake, evenals meer beleidsmatige zaken als het werken in kleinere units, zg. 'actieteams'. De film sluit af met enkele portretjes van bewoners en korte interviews met verzorgenden en begeleiders in Lucia.

Trefw.: psychogeriatrische verpleeghuizen/ voorlichtingsmateriaal

VERPLEEGHUIS-VAN THUIS UIT

Peter Cottaar, Nederland, 1984, 35 minuten, video.

Voorlichtingsfilm over behandeling in verpleeghuizen en de rol die verpleeghuizen kunnen spelen in de ondersteuning van thuiswonende bejaarden (wijkfunctie). Het accent ligt op de dagbehandeling van bejaarden met lichte handicaps. De film laat daarvan een drietal voorbeelden zien, waarbij het doel en de voordelen van een dagbehandeling worden aangegeven. In het verpleeghuis is gelegenheid voor sociale contacten, voor medische begeleiding, fysiotherapie, logopedie etc. Er kan worden gegeten, hoewel dat ook thuis kan gebeuren via de tafeltje-dek-je-projecten. Aan de orde komt ook de ondersteuning die het

verpleeghuis kan bieden aan de eerstelijns, door speciale trainingen en therapie. Verder kunnen verpleeghuizen ook een rol spelen bij hulp in crisissituaties, bijvoorbeeld via een alarmsysteem. Ook hiervan zijn voorbeelden in de film te zien. Gemaakt in opdracht van de Nationale Ziekenhuisraad.

Trefw.: verpleeghuizen/ deeltijdbehandeling

WE WETEN HET SAMEN

Frank van Osch en Jan Thijssen, Nederland, 1995, 17 minuten, video.

De ondertitel van deze documentaire is 'Hoe Kruiswerk zelfstandigheid ondersteunt'.

Onderwerp is de hulpverlening van de medewerkers van het Kruiswerk aan zelfstandig wonende ouderen en aan gehandicapte bejaarden. In 'We weten het samen' zien we hoe de verzorging van meneer en mevrouw Tops en van de alleenstaande mevrouw Ploegmakers door hulpverleners van het Kruiswerk ter hand wordt genomen. Zowel het echtpaar Tops als mevrouw Ploegmakers willen absoluut zelfstandig blijven wonen. De hulpverleners vertellen over de manier waarop zij inspelen op de noden van deze bejaarden en hoe zij voortdurend de zorg bijstellen. Een zorg die er steeds op gericht is de zelfstandigheid van de ouderen te stimuleren, met ondersteuning van het Kruiswerk en de Thuiszorg.

Trefw.: kruiswerk/ thuiszorg

WERK ZIEN

Heleen de Wit en Sanny de Korte, Ned., 1984, 25', film.

Gespeelde documentaire over de stageperiode van een leerlinge in, achtereenvolgens een verpleeghuis, een zwakzinnigeninrichting en een bejaardenhuis. De film geeft een beeld van de verschillende werksituaties. Hier tussendoor zijn korte interviews gemonteerd met een groep leerlingen over wat ze wel of niet leuk vinden aan de drie verschillende werksituaties. De film is bedoeld voor de opleiding bejaardenzorg/zwakzinnigenzorg/verpleegtehuizen. Gemaakt in opdracht van het Ministerie van Onderwijs.

Trefw.: ouderen/bejaardentehuis/beroeporiëntatie

DE WIJKFUNCTIE VAN HET VERZORGINGSTEHUIS

Guido van de Heuvel, Nederland, 1985, 20 minuten, video.

Hoe kunnen verzorgingstehuizen inspelen op de vraag naar ondersteuning van thuiswonende bejaarden? Dat is het centrale thema van deze film waarin alleenstaande bejaarden, personeelsleden en bewoners van verzorgingstehuizen hun reactie geven op het 'opener' worden van de tehuizen. Over het algemeen wordt daar positief over gedacht al, vinden niet alle vaste bewoners het prettig dat ze hun stek moeten delen met ambulante bewoners, die alleen naar het verzorgingshuis komen om te eten, mee te doen aan activiteiten of gewoon voor de gezelligheid. Een probleem is dat het de verzorgingstehuizen meer werk oplevert, terwijl personeelsuitbreiding niet is toegestaan. Bewonerscommissies moeten er dan ook, volgens het Landelijk Overleg Bewonerscommissies Bejaardentehuizen (LOBB) op toezien dat vaste bewoners niet tekort komen door de (nieuwe) wijkfunctie van de verzorgingstehuizen. Gemaakt in opdracht van het LOBB.

Trefw.: ouderen/ verzorgingshuizen/ maatschappelijke dienstverlening

WISSEL OP DE TOEKOMST

Gerrit van Elst, Nederland, 1978, 48 minuten, film/video.

"Wissel op de toekomst" is een film over ouder worden. Aan het woord komen drie vrouwen van rond de 80, een huisvrouw van midden 40 en een jonge vrouw van tegen de 20. Alle vijf

vertellen ze onafhankelijk van elkaar hun levensverhaal, waarbij het accent ligt op de drie oudere, alleenwonende vrouwen. Ze vertellen over het leven van vroeger (hard, sober en arbeidzaam) en de situatie nu, zonder hun echtgenoten die intussen al zijn overleden of waar de relatie mee werd verbroken. In de verhalen overheersen de teleurstellingen, met daar tegenover de verwachtingen van de twee jongere vrouwen die nog hoopvol vooruitkijken in plaats van omzien in wrok.

Trefw.: levensfasen/ vrouwen

WONEN NAAR WENS

Roel van de Ende, Nederland, 1986, 27 minuten, video.

In deze videofilm wordt een beeld gegeven van de activiteiten van het Gecoördineerd Ouderenwerk (GOW) op het terrein van de ouderenhuisvesting. Het vervullen van de specifieke woonwensen van ouderen verloopt eigenlijk nergens zonder problemen of obstakels. Daarom is het van belang dat er door de gezamenlijke inspanning van ouderen, ouderenbonden en het Gecoördineerd Ouderenwerk naar nieuwe mogelijkheden en oplossingen wordt gezocht. In de film zijn een aantal voorbeelden te zien waarin deze eigen aanpak tot goede resultaten heeft geleid. Gemaakt in opdracht van de Stichting Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen. Andere films in dezelfde serie zijn: "Het schakelpunt" en "Al warm gegeten".

Trefw.: ouderen/ huisvesting

JONG VAN HART

Pamela Conn en Sue Marx, USA, 1987, 28 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

'Jong van hart' is een hartverwarmende film over liefde op latere leeftijd. Twee tachtigers, Louis Gothelf en Reva Shwayder, hebben allebei al een leven achter de rug als ze elkaar tijdens een vakantie ontmoeten. Louis is dan al een paar jaar weduwnaar sinds zijn vrouw aan de ziekte van Alzheimer is overleden. Ook Reva heeft het niet gemakkelijk gehad. Zij is in de loop der jaren zowel haar echtgenoot als haar twee zoons kwijtgeraakt. Maar beiden zijn niet bij de pakken blijven neerzitten en hebben troost gevonden in de schilderkunst waar ze allebei een groot liefhebber van zijn. Tijdens een vakantietrip in Engeland hebben ze elkaar leren kennen en zijn gaandeweg steeds meer van elkaar gaan houden. Zozeer dat ze uiteindelijk besluiten om ondanks hun hoge leeftijd opnieuw in het huwelijk te treden.

In 1988 bekroond met een Oscar voor de beste documentaire.

Trefw.: ouderen/ levensfasen/ liefde/ relaties

ZE WORDT ZO VERGEETACHTIG

Ike Bertels, Nederland, 1986, 47 minuten, video.

In deze documentaire komen partners, kinderen en andere familieleden van dementerende ouderen aan het woord. Zij kennen elkaar uit een gespreksgroep. Bij het uitwisselen van hun ervaringen herkennen zij elkaars problemen, begrijpen zij elkaars gevoelens en weten zich daardoor gesteund. Aan de orde komen, naast algemene informatie over dementie, de opvang- en verzorgingsmogelijkheden voor dementerende ouderen. Naast beelden van de opvang in de traditionele verpleeghuizen, wordt aandacht besteed aan nieuwe experimenten voor de opvang van demente ouderen in woongroepen, en in dagbehandelingscentra.

Trefw.: ouderen/ dementie/ gezinnen

ZEG MAAR OMA

NCRV-TV-Productie, Ned., 1979, 30', film, magnetisch geluid.

Oudere mensen met vrije tijd worden ingeschakeld bij de verzorging van diepzwakzinnige kinderen. Een ontroerende film, die een indringend bewijs levert van wat leken met geduld en

wijsheid kunnen betekenen voor ernstig geestelijk gehandicapte kinderen, en evenzeer van de voldoening die deze helpers beleven aan hun taak. Gemaakt in opdracht van het Platform Vrijwilligerswerk.

Trefw.: ouderen/vrijwilligerswerk/Platform Vrijwilligerswerk

DE ZIN VAN WOORDEN

Dineke Bult, Ned., 1986, 28', video.

"De zin van woorden" bestaat uit een interview met een afasiepatiënte en haar echtgenoot. De vrouw heeft afasie als gevolg van een lichte hersenbloeding een paar jaar daarvoor en kan als gevolg daarvan niet meer lezen en nauwelijks spreken. Het kost haar de grootste moeite om een samenhangend verhaal te vertellen, zoals duidelijk blijkt uit deze film, waarin de echtgenoot voortdurend het gesprek van zijn vrouw moet afmaken. Maar ook zijn gevoelens komen ter sprake. Hij vertelt over de emoties en de veranderingen die de ziekte van zijn vrouw hebben veroorzaakt in hun beider relatie.

Trefw.: ouderen/afasie